

עיונים בפרשת השבוע ובעניני דיומא

אלה המן

מתוך שיעורו השבוע של
הרה"ג רבי נחום מאיר גערמאן שליט"א
ר"מ ביישיבתינו הק' ~ מתיבתא עץ חיים דבאבוב

שנת תשפ"ה לפ"ק

פרשת תצוה - זכור שנה כ"א גליון כ' (תרע"א)

גם מיתת משה רבינו ע"ה (יוד"ס ו' אלה)
לא ידע המן שזהו הולדה

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתיב למאור להעלות
נר תמיד (כו, ט).

המקרא הזה אומר דרשוני, שאמר ואתה, זה הווי להקב"ה לאמר
למושה מיד בעשיית מנורה בפ' תרומה, ב' ויקחו אליך אמאי אמר בזה
אליך יותר מכל מלאכת המושכן, ג' להעלות נר תמיד, ועי' פי' רש"י, וגם
מקרא שלאחריו משולל הבנה קצת, כי אמר באוהל מועד מחוץ לפרוכת
יערוך אותו אהרן ובניו חוקת עולם לדורותם מאת בני ישראל, ואין מובן, א'
מאי שייך כאן, ועוד האריכות היכן יערוך באוהל מועד, כי כבר האריך בזה
לעיל בפ' תרומה, וכל מאי דאמר חוקת עולם לדורותם מאת בני ישראל.

ובספר כתב וחתם סופר (מלך כמז סופר דף ע"ג [דצני אגדה לו' אלר ופוליס שנת
מק"ס לפ"ק]) כתב הגאון בעל כתב סופר זצ"ל ליישב כל זה בהקדם ליישב
מה דאיתא בש"ס דמגילה (יג,): כשראה המן שנפל פור באחד באדר שמה
ואמר נפל פור בירח שמת בו משה רבן, ולא ידע כי בו' באדר מת משה ובו'
באדר נולד משה, ופי' רש"י שם כדאי יום הלידה לכפר על יום המיתה,
ואין מובן היאך לא חקר המן על יום לידתו של משה, וגם בלא"ה הי' יודע
בוודאי אימתי נולד, ועי' במדרש כי ידע המן כל מה שאירע לישראל בכל
חודש ודחה הגורל עד שנפל על אדה, ובוודאי ידע דבר מפורסם יום לידת
משה רבינו ע"ה. גם יש לדקדק בלשון הש"ס ולא ידע כי בו' מת ובו' נולד,
למה הקדים תחלה כי בו' מת ואח"כ כי בו' נולד. ובשנה אשתקד^[1] אמרתי
כי שמחת המן הי' כי ביום זה הורע מזל של ישראל כי מת מנהיגם רבן,
אבל באמת גבי צדיק אינו, כי יפה לו שעה אחת בעוה"ב מכל חיי עוה"ז
ולידתו הי' מיתתו, ומיתתו הוא לידתו שמהיזר נשמתו הטהורה למקומה
הראשון שהיתה קודם שבא לעולם, וזה לא הבין המן, והיינו לא ידע כי בו'

התחברות על ידי ענוה

ואתה תצוה את בני ישראל (כו, ט).

בספר משמרת איתמר נלהגה"ק ר' איממר זנוק"ל מקאנסקיוואלין כתב לפרש
הפסוק על דרך הכתוב (כו, ט) ויהיו תואמים מלמטה, שעל ידי ההכנעה
יוכל להתחבר עם כלל ישראל, וזהו ואתה לשון טפל, וכמו שאמרו חז"ל
(ר"ס ז, ט) על הכתוב (מיכה ג, יח) לשארית נחלתו (למי שאינו מעמד על מדמיו),
ועל ידי זה תצוה את בני ישראל לשון צוותא והתחברות^[2].

לכבוד יומא דהילולא של הג"ר ישע"י מושקאט זצ"ל
אבד"ק פראגא, ה' אדר

לדקדק שלא להתחבר עם רשעים

ואתה תצוה את בני ישראל (כו, ט).

ובספרו ראשי בשמים כתב על דרך שאמרו רז"ל במדרש שמות
רבה (ל, ט), מה השמן הזה אינו מתערב עם כל המשקים, כך ישראל אינם
מתערבים עם כל העובדי גילולים. ומשה רבינו ע"ה שאל משהם יתברך
(ל, ט) ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה. וזה שאמרו לו
השם יתברך, ואתה ר"ל בחינתך, הוא דוגמת השמן, מה שאצוה את בני
ישראל, וזהו ויקחו אליך שמן זית.

ובזה יובן המדרש תנחומא (אומ"ה), מה שכתב על פסוק ואתה תצוה,
הדא הוא דכתיב (ש"ס"ג, ט), הנך יפה. כיון שאותיות ה"ן אין להם חיבור
עם שאר אותיות של א"ב וגם ד' באותיות מנצפ"ך^[3], ומורה גם כן על
ישראל שאין להם חיבור עם עובדי גילולים, כמו שביקש משה רבינו ע"ה
משהם יתברך ונפלינו אני ועמך מכל העם וגו', והבין^[4].

א. בההשמטות לספר דמשק אליעזר [מזיקין] בסוף הספר (דף מ"ז) הבאתי זה בשם הגה"ק ר' אליעזר מדויקוב זצוק"ל.

ב. ראה גמ' סוכה (נב), אטב"ח של ר' חייא. וברש"י שם (ד"ה גלגלנימ, וכ"ה נמלס ששערה הנאה) מתבאר, שמצרפים האותיות בזוגות באופן שיעלו לאותו סך, א' ט', ב' ח', ג' ז', ד' ו', כל הזוגות עשרה, ונתרה אות ה' בודדת ללא זוג. וכן י' צ', כ' פ', וכן הלאה, כל הזוגות מאה, ונתרה אות נ' בודדת. וכן ע"פ מדרש לקח טוב (נ, מט), חישוב גימטריא אותיות מנצפ"ך ק' ז', ר' פ', ש' ת' ס', כל הזוגות אלף, ונתרה ה' בודדה ללא זוג.

ג. כדבריו נמצא במדרש רבה (שמות פט"ו, ז), על הפסוק (נמלך כג, ט), הן עם לבדד ישכון, וז"ל, הן עם לבדד ישכון. מהו הן. כל האותיות מזדווגין חוץ משתי אותיות הללו כיצד, א"ט הרי י', ב"ח הרי י', ג"ז הרי י', ד"ו הרי י', נמצא ה' לעצמה. וכן האות ה"ן אין לה זוג, י"צ הרי ק', כ"פ הרי ק', ל"ע הרי ק', מ"ס הרי ק', נמצא נ' לעצמה, אמר הקדוש ברוך הוא כשם ששני אותיות הללו אינן יכולין להזדוג עם כל האותיות אלא לעצמן, כך ישראל אינן יכולין להדבק עם כל העובדי כוכבים ומזלות הקדמונים אלא לעצמן מפורשים, שאפילו שונא גזר עליהם לחלל השבת ומבטל את המילה או לעבוד עבודת כוכבים, הן נהרגים ואין מתערבים בהם, שנאמר הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב.

ד. שנת תקפ"ט לפ"ק. ברישות חתם סופר לפורים שנת תק"ס לפ"ק נמצא כעין זה, וגם בהספד על אביו החתם סופר הנדפס כאן מכת"י מפרש כן.

הת"ח המיוחדים עצמם תמיד רק לעבודת השם, ולכן נ"ל שהי' בחצר הכל מנחושת גרוע לרמוז על כל הנ"ל, כי הוא עולם השפ"ל. אלא באמת אם המון עם אינם מעובדי ה' כהוגן, גם הת"ח מיגרע גרע, למה הדבר דומה לפתילה כשמדליקין בלא שמן נאחו האור בו אלא אינו דבר המתקיים, שמן לחוד אין האור נאחו בו כלל אפי' רגע אחת, ובהצטרף שניהם שנותן פתילה בתוך השמן האור מתקיים בפתילה, וכן הת"ח הוא הפתילה שבו נאחו האור, אבל אינו מתקיים, אלא כשגם כל העם עוסקים בעבודת השם ועושים מצות ומעשים טובים, וזהו כשמון לפתילה, והיינו דצוה הקב"ה למשה כשמסיים ואת עמודי החצר וגו' תעשה נחשת, אבל ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליה, לטובתך, שמן זית זך להעלות נר תמיה, שלא תכבה לעולם, ואף אם ימות הוא, יהי' אחר במקומו שיהי' ראוי לכך, ואמר מחוץ לפרוכת העדות יערוך אותה אהרן ובניו, דהיינו האוהל שהוא מרכזו על הת"ח, שאם יעסקו הת"ח בתורת ה' כל היום יערוך המנורה, אבל שיהי' זה הוקת עולם לדורותם, דהיינו שיהי' דבר זה המתקיים, מאת בני ישראל, זה צריך מאת בני ישראל שישמעו ויאמינו לו וילכו בדרכיו וא"ש.

להיות מופח על מנת להמפיח

להעלות נר תמיד (פ, ט). ופירש"י מדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה.

בספר אמרי מרדכי [להג"ר ממדני גרשון שפלטער ז"ל דומ"ץ סאנין] כתב הרמזו שהרב צריך להדליק לב תלמידו עד שתהא שלהבת עולה מאליה מלבו של תלמידו, ורמזו שלהבת נטריקון החזירני בתשובה שלימה לפניך, וכוונת הענין להשפיע על התלמיד עד שגם הוא יוכל להשפיע לתלמידים אחרים.

לכבוד יומא דהילולא של

רבינו שלמה אפרים לונטשיץ זצ"ל, ז' אדר

לכפר אפילו על מחשבת עבודה זרה

ועשו את האפוד (כפ, ו).

בספרו כלי יקר כתב לפרש אמאי בכולם נאמר ועשית וכאן נאמר ועשו, לפי שארז"ל (עקב טו). שהאפוד בא לכפר על ע"ז וכאן עברו ישראל ועשו את העגל ע"כ יתעסקו כולם באפוד להיות לכולם לכפרה, ובדרך זה ארז"ל (שמו"ר לה, ג) ועשו ארון, יבואו הכל ויתעסקו בו כו', כך ועשו הנאמר כאן, כי למשה לא היה חלק כלל במעשה ההוא ע"כ תלה בישראל ולא במשה. ואמר שיהיה מעשה חשב כדי לכפר על ע"ז שהמחשבה בה כמעשה דמי שנאמר (יחזקאל י, ה) למען תפוש את בית ישראל בלבם, וטעמו של דבר שעיקר העון ההוא תלוי באמונה דהיינו במחשבה וכל העבודות שעושים לע"ז הכל טפל אל המחשבה כי עיקר החטא ההוא תלוי בלב המאמין, וזה"ש וחשב אפדתו אשר עליו כמעשהו, כי אע"פ שחשב ענינו חשב, והיינו חגור שחובשין בו, מ"מ הזכיר לשון חשב המורה על המחשבה לדרוש בו שהמחשבה בו כמעשהו, ר"ל כמעשה דמי, כי מטעם זה נעשה החשב כמעשהו לכפר על המחשבה שהיא כמעשהו דמי.

גודל תועלת של הלכשת בגדים המקודשים

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כפ, ז).

בספר ערוגת הבושם [להג"ה ז' ר' משה גרינוואלד ז"ל אצ"ק הומנא, קלינוואלדיין, ומוסטן] בפרשת צו כתב עה"פ (ויקרא ו, ד) ופשט את בגדי ולבש

מת ובז' נולד, כי הוא סבר דבזיון נולד ובז' מת, ואדרבה הוי, כי בתחלה מת, ובשעת מיתה היתה לידתו, וא"ש.

עוד פירש על לא ידע

וכעת אומר כי המן שנופל פור ביום שמת משה, וסבר כי לאחר מיתת משה הופסק ונגרע כח התורה, ויהי' יכול להם, אבל באמת אינו כן, כי בא השמש וזרח השמש, כשמת משה הי' יהושע וכשמת יהושע הי' הוקנים, וכן עד סוף כל הדורות, עד שאמרו כי לא אלמן ישראל, ומיד בשעה אחד נולד אחר במקומו, והנה מבואר בכ"מ בש"ס ת"ח נקרא משה (מולין ג). ושפיר קאמר, והיינו דלא ידע המן כי בז' באדר מת משה ומיד בז' באדר נולד משה אחר, שימלא מקומו כנ"ל.

מעם למה לא נאמר אצל משה רבינו לשון ויגוע כמו באבות

והנה אמרו שבכל דור איכא אחד שראוי שתשרה עליו השכינה, אלא שאין הדור ראוי לכך, והיינו מ"ש כי יש בכל דור דוד גדולים חסידים ואנשי מעשה שראוי לאותה איצטלא שתשרה שכינה עליהם, אלא שחטאינו ופשעינו גורמים להם שאינם יכולים לקבל השפע מלמעלה. ולכן נ"ל דכתיב (דברים ל, ה) גבי משה מיתה, וימת משה עבד ה' ולא כתיב ויגוע, כמו בכל האבות, וגבי יוסף כתיב ג"כ וימת יוסף, כי ידוע כל המניח בן כמותו לא שייך בו מיתה, ולא דווקא בן אלא תלמיד כמותו, והנה אברהם הניח יצחק אחריו, יצחק יעקב, ויעקב אבינו שבטי י-ה, משא"כ כשמת יוסף ואחיו לא נשאר אחריהם שהם כמותם, ולכן כתיב מיתה אצלו כנ"ל. והנה בוודאי יהושע למד ממשה כל מדותיו כדכתיב יהושע בן נון נער לא ימוש מתוך האוהל, אלא שהדור לא זכו שיאיר להם כמו משה בדורו, ולא די שאנו מגרעים כח הצדיק שלא יוכל לבוא למדרגה כזו אלא בחטאינו גורמים שהצדיק מת לפני זמנו, כדאמרי' צדיק מכפר על העון הדור^ה. וזה נ"ל פירש הקרא (סמ"ג, ו) ויבז המן לשלוח יד במרדכי לבדו כי הגידו לו את עם מרדכי, ויבקש המן להשמיד את כל היהודים אשר בכל מלכות אחשוורוש וגו', נ"ל כי המן חשב כבר להשמיד את כל היהודים אשר בכל מלכות אחשוורוש, ובתוך כך מרד מרדכי, ולא השתחוה לו, ועבר על צווי המלך להשתחות לו, וראוי להרגו מיד, אלא נאמר לו אופי' של אומה זו, כי במיתת הצדיק נתכפר כל הדור כולה, וחשב המן כשיהרוג את מרדכי שוב לא יהי' לו כח לגזור ולהשמיד כולם ר"ל, והיינו ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו, כי הגידו לו עם מרדכי, דהיינו שסיפרו לו אופי' של אומה זו, שהכל ערבים זה בזה, ויבקש המן להשמיד את כל היהודים, לכן לא שלח ידו במרדכי תחלה.

ובזה יש לפרש דשלח מרדכי לאסתר (סמ"ג, ד) אם החרש תחרישי בעת הזאת, רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר ובית אביך תאבדו, דהיינו שזהו יהי' הישועה שהיא ובית אביה יאבדו ויכפרו על הדור, והיינו יעמוד ממקום אחר ובית אביך תאבדו וא"ש.

ונבוא אל המכוון במה שהתחלנו בו, דהנה בשל"ה כתב דקדשי קדשים, ואוהל מועד, וחצריהם, נגד עולם המלאכים, ועולם הגלגלים, ועולם השפ"ל, וקדשי קדשים מקום השראת השכינה נגד עולם המלאכים, ואוהל מועד נגד עולם הגלגלים, וחצר נגד עולם השפ"ל ע"י בו. והנה באמת הצדיק עובד ה' הוא גדול יותר מכל עולמות אלו, וגדול מכל המקדש, כדאמרי' (מלש א"ה א, ט) גדול מיתת צדיקים יותר משריפת בית אלוקינו^ה, אלא דעולם השפ"ל דהיינו המון עם, שעוסקים רוב ימיהם כמו"מ ומטיילים בשווקים וברחובות, והאוהל מועד וקדשי קדשים הם

ה. רעיון זה נמצא בדרשות חתם סופר לז' אדר שנת תקצ"א לפ"ק (ד"ה וסנא).

ו. ז"ל המדרש, סלוקן של צדיקים קשה לפני הקב"ה יותר וכו', ומחרבן בית המקדש.

ונראה הא דנהיגי חסידים ואנשי מעשה, דמוזמן התונה ואילך לובשים מלבושים מיוחדים שאין בחור מתלבש בהם, לרמוז לו על דרך שאמרו רז"ל (יומא עג), יראת ה' טהורה עומדת לעד (מלס יט, ט), מה היא, נושא אשה ואח"כ לומד תורה (לאה קידושין כט). ובגדים - רמז לחלוקא דרבנן, כדאיתא ביהי רצון קודם עטיפת הטלית. ומרמזים לו דבגדים שבישל בהם קדרה על ימזוג כוס לרבו, על דרך שאמרו רז"ל (מנחות עה), חזקה אין אדם שותה בכוס אלא א"כ בדקו, דמכאן ואילך יסיר בגדים הצואים, והלבישו אותו מחלצות, דבגדים רומז על מצות ומעשים טובים, על דרך דכתיב (זכריה ג, ד) הסירו הבגדים הצואים מעליו וכו' ראה העברתי מעליך עונך והלבש אותך מחלצות. ואיתא בפרק קמא דקידושין (ב) ויאפוד לו בו (ויקרא מ, ז), חציין של פסוקי התורה^[1], דהנה החשב^[2] האפוד מכפר על הרהור עבודה זרה (זמנס פמ), וכן כל מחשבות היצר קרויים בשם עבודה זרה, על דרך (מלס פא, ט) לא יהיה בך אל זר וגו', איזהו אל זר שיש בגופו של אדם, הוי אומר זה היצר הרע (שם קה). והנה ע"י תשובה נהפכו לזכיות, ונעשה ממנו בגדי כבוד. והיינו דאמר, ויהגור אותו בחשב האפוד, שעשה מזה בגדי כבוד. ויאפוד לו בו, י"ל על דרך דאיתא בספרים הקדושים^[3] אפוד בגימטריא (כ"ה) השם ית"ש כקריאתו וכתביתו, דצריך לכון בכל מעשיו לשמו יתברך. וזה אי אפשר כי אם אם משמר עצמו מכל הרהור חטא ועון. והיינו דאמר, ע"י ויהגור אותו בחשב האפוד, שיחשוב במחשבתו בחינת אפוד שם הוי"ו ב"ה כקריאתו וכתביתו, ויאפוד לו בו, הכנים בפנימיותו בחינת האפוד כהנ"ל.

והנה אמרו רז"ל (יומא פו), היכא דמי בעל תשובה וכו', באותו פרק. וצריך שישוב בתשובה כל כמה שהוא באותו פרק, משא"כ לאחר החתונה כבר הגיע לפרק אחר. על כן המנהג ללבוש בגדי החתונה כגון שטריימ"ל וכדומה, עוד שבת מקודם, לעשות פועל דמיוני ללבוש בגדים אחרים, לעשות תשובה מאהבה קודם החתונה, וא"ש בס"ד.

לכבוד שבת זכור

- ז. ולזה יש לקשר מה שכתב בספר קרן לדוד [להגה"ט ר' אלעזר דוד גרינוואלד ז"ל דומ"ץ סעדהעלי וא"ז ר"מ נק"ק טעלהס, וישעווא וסאטמארן בפרשתינו על הפסוק (מג ב-ג) ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך וגו', ואתה תדבר את כל חכמי לב ועשו את בגדי אהרן. דלכאורה הפסוקים סותרים את זה, כי מתחלה אמר ועשית שהוא בעצמו יעשה אותם, ואח"כ בפסוק שני נאמר, ואתה תדבר אל כל חכמי לב ועשו את בגדי אהרן, ובאמת לא עשה משה בעצמו כי אם חכמי לב. ויש לפרש, דהתורה הקפידה שיהיה עשייתם בקדושה, שיחול קדושה עליהם תיכף בשעת עשייתן, והוא ע"י שיתכוונו בעשייתן לקדושה, ויעשו אותם בכונה רצויה. והיינו דהזכיר הכתוב את משה שיעשה את הבגדים קודש, בשעת עשייה. ומפרש איך יעשה אותם שיהיו קודש, ואתה תדבר וגו', שיזהירם לעושי המלאכה שיכוונו בה בקדושה, כדי שיחול קדושה עליהם. והיינו דאמר הכתוב, ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך, ומפרש, ואתה תדבר אל כל חכמי לב, שיעשו בגדי קודש לקדושה, וע"י זה תחול קדושה עליהם ע"י שתזהירם על כך, עכ"ד. וע"י ברמב"ן עה"פ (מ, ט) לכבוד ולתפארת כחתן יכהן פאר וכו'. וראה מה שכתב בעל המעוררים בפרשת בראשית (ג, נא - ד"ה וילגסס) וילבישם ב' במסורה, נבי אדם וחוח, שמרומוז ג"כ ענין חתן וכלה, ובאהרן כתיב (ויקרא מ, יג) וילבישם, ללמוד שעשה הקב"ה כתנות לאדם הראשון בגדי כהונה. ובספר מאורות הגדולים חלק חוקני ג"א [להגה"ט ר' אלעזר מליענסק ז"ל] (ק ק) הבאתי (נעמק מספר כמו דרבי אלעזר כ"ס"י נסס רבו הסי"ק ר' אהרשט עמיה מנאנוט ז"ל) בשנות ילדותו של הרה"ק ר' אלעזר זצוק"ל, לא רצה הילד אלעזר ללכת לחדר, לא רצה ללמוד, ולא שמע בקול הוריו, כשסיפרו לאביו הרה"ק הר"ר אלימלך מליענסק זצוק"ל על התנהגותו המשונה לא הגיב כלום, רק לפעמים היה אומר נזכה ונראה ביום הבר מצוה שלו, כשהגיע לגיל הבר מצוה נקרא החיית שהוזמן לתפור את בגד השבת של חתן הבר מצוה אל הרה"ר אלימלך, והוא הורה להחייט, לכוון בכל תפירת הבגד לכבוד השי"ת. החיית פרש את הסחורה על שלחן המלך, של הרה"ר אלימלך, וכשהתחיל לחתוך את הכתפיים אמר הרה"ר אלימלך להחייט אמור כך, "הנני חותך כתפיים עבור אלעזר שלא יוכל לנוע בכתפיו רק עבור הבורא ית"ש". וכן בהגיעו לחלציו ולידים, אמר הנני חותך זאת וזאת עבור אלעזר אשר לא יוכל להרים ידיו ורגליו רק עבור הבורא ית"ש, וכן עשה בכל פעולות החייט. ביום הבר מצוה בבוקר, בבוא מן המקוה קודם הנחת תפילין, הליבש הרה"ר אלימלך לבנו הרה"ק ר' אלעזר את המלבוש החדש לכבוד היום, ותהום כל העיר בפלא זאת אשר ראו כולם שהר' אלעזר נהפך לאיש אחר, ומאז יגדל מאד (לאה ספר מדרש מלפיות אות ט) עקף מנון (ד"ה והוא הסי"ק ח"ל, מנון הסי מופר מנעלים לקשר מנעלמו ועל כל מפיה אמר צדק שם סגור מלמוטו לעולם ועד וכו'). ראה ספר אהל צדיקים [נאטמאשעין] (מלק מולדומי, אהלי יהושע דף פ"א) מעשה קצת כעין זה. וע"ע בספר יסוד יוסף [נהג"ר יוסף ז"ל אג"ק דונגו נן הג"ר יהואל י"ל ז"ל אג"ק קאולין סי' ס"ו] מעשה פלא מהרמב"ם קצת כעין זה. וראה בספר דמשק אליעזר [זיוקין] ח"ב (דף ס"ד) אצל הרה"ק מלובלין זצוק"ל, התועלת של בגדי שבת.
- ח. יש כאן חילוף, דהדרש הוא מזאת התורה.
- ט. כך מצויין בכל החומשים ובתיקונים, וראה שם בגמרא על הגליון שכבר העירו בדבה, ועיין עוד בגליון הש"ס מסכת שבת (נה). וראה עוד בדבריו בערוגת הבושם פרשת שמייני על הפסוק דרש דרש.
- י. בגמרא שם איתא דאפוד היא לכפר על ע"ז.
- יא. ראה בספה"ק תולדות יעקב יוסף פרשת פקודי (אות ג) כמאמר על הפסוק אלה פקודי המשכן.

מקיימין. על כן לא רצה משה רבינו ע"ה שיתן הסלע המים על ידי דיבור, רק על ידי הכאה, ואם כן, הוא מוכרח ליתן, ולא יהיה קטרוג על ישראל. ואם כן, כוונת משה רבינו ע"ה היתה טובה, ומחשבתו היתה לשם שמים^[1], אבל המעשה שהכה להסלע לא היתה כראוי, מפני שהקב"ה לא צוה להכותו.

והנה משה רבינו ע"ה היה ירא מעוג שמא יעמוד לו זכותו של אברהם אבינו ע"ה כדאיתא במדרש (צמ"י יט, ג), מפני שהוא הגיד לאברהם שנשבע לוט כמו שכתוב (נלאשית יג, י) ויבא הפליט, ואיתא בגמרא (מ"ה ס"ב) הוא עוג שפלט מדור המבול, ועל ידי זה נתגדל אברהם אבינו ע"ה כמו שכתוב (נלאשית י"ד, י) הוא עמוק המלך, ופרש"י, ומדרש, עמוק שהושוו שם כל האומות והמליכין את אברהם עליהם לנשיא אלקים ולקצין. וא"ל הקב"ה למשה רבינו ע"ה (צמד"ג כ"ג, לז) אל תירא אותו, ואיתא במדרש רבה (צ"י נ"ג, ס) מפני שלא נתכוין לשם שמים אלא כדי שיהרג אברהם במלחמה ויטול הוא את שרה, וא"כ אם אזלינן בתר מחשבה לא היתה לו זכות, ולא היה לו למשה לירא ממנו. אבל אם אזלינן בתר מעשה יש לו לעוג זכות דהא המעשה היתה רצויה^[2].

וזו היא כוונת רש"י, ואתחנן אל ה', אחר שכבשתי את ארץ סיחון ועוג דייקא, אם כן שמע מינה דאזלינן בתר מחשבה, וממילא דמיתי שמא הותר הנדה, כי הרי במחשבתו התכוין משה רבינו לשם שמים, ועשה מצוה גדולה במה שהכה את הסלע, על כן ואתחנן אל ה' שאכנס לארץ ישראל, דהא גם מחשבתו בהכאת הסלע היתה לטובה, ואזלינן בתר מחשבה.

לכבוד יומא דהילולא קדישא של

הרה"ק ר' ארון ליב זצוק"ל מפרימישלאן, ב' אדר

לקשר תפלתו בשורש העליון

בספר שפת אמת [נעמח"ק] מביאו בפרשת בהעלותך (א' ואמר מעין הני"ל) וז"ל, שמעתי בשם הקדוש רבי ר' אהרן ליב ז"ל שאמר מה שאומרים שמתפלל בכוונות, ולא אמרו שמתפלל במחשבות, הטעם, כי הגם שהאדם חושב במחשבתו הכונה, עם כל זה אינו פועל בזה כלום, רק צריך לקשר הדבר בשורש העליון ולידע שמצוה זאת עושה רושם בשורש עליון, ודבר זה מכוון זה נגד זה, ויהיו תואמים מלמטה ויחדיו יהיו תמים אל ראשו, עכ"ל.

שבת מבטל קליפת עמלק

בכתב יד מספר מראה שמואל [נהג"ס 5 ר' שמואל אברהם זעלנענרייך ז"ל צד"ק שטשאקאווא] כתב בפרשתינו (שבת זכור שנת משכ"ג לפ"ק, צ"ד) כתב על מה שאמרו חז"ל (שבת ק"ח): אלמלא שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלט בהם עמלק. נמצא דשמירת שבת הוא מגן ותרים מלהלכד ברשתו של עמלק ולכן קבעו חז"ל שבת זכור, השבת תשגיח עליו לשמרו בשמירה ובזהירות ועל ידו יעלה לך למוחות עמלק מגבולך, עכ"ה.

ובזה יש לפרש בס"ד הפרקי דרבי אליעזר (פרק מ"ג) זכור את יום השבת לקדשו את זה זכור לקדשו, ועי"כ זכור את אשר עשה לך עמלק לאבדו.

לכבוד יומא דהילולא קדישא של

הרה"ק ר' יצחק אייזיק טויב זצוק"ל מקאלוב, ז' אדר

למה תולין ביאת משה רבינו ע"ה לארץ ישראל על ידי הריגת עוג

ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר (דברים ג, כג). ופירש"י (והוא מספרים) בעת ההוא, לאחר שכבשתי ארץ סיחון ועוג, דמיתי שמא הותר הנדה.

ויש להבין למה אמר ארץ סיחון ועוג, הא די היה שיאמר ארץ סיחון, דהא בזמן אחד היו מלחמות שניהם. ועוד קשה, מה עלה על דעתו הקדושה של משה שמחמת שכבש ארץ סיחון ועוג לכן הותר הנדר ויהיה רשאי לעלות לארץ הקדושה.

ובספר אמרי יוסף [ספינקא] (נקדמתו לסדר דברים ד"ה והנה גם) מביא מהרה"ק מקאלוב זצוק"ל לפרשו, דהנה חטא משה רבינו ע"ה שבשבילו נגזר עליו שלא יכנס לארץ ישראל, היה משום מי מריבה שהכה את הסלע, כמ"ש (צמד"ג כ, י) יען לא האמתם בי להקדישני, ופירש רש"י, שאילו דיברתם אל הסלע הייתי מקודש לעיני העדה, ואומרים, מה סלע זה שאינו מדבר ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום, קל וחומר אנו, עכ"ל.

ואיתא בספרים^[3], מדוע באמת לא דיבר משה רבינו ע"ה אל הסלע. אלא שחשש משה רבינו, שאם הסלע יתן מימיו בדיבור, אם כן יהיה ח"ו קטרוג על ישראל, דהסלע מקיים דיבורו של הקב"ה, וישראל ח"ו אינם

יב. כ"כ בספר תפארת יהונתן פרשת ואתחנן (ד"ה וימענז).

יג. ובזה ניחא מה שמזכירין בתפילת גשם על הסלע הך, שכוונתו היה לטובה.

יד. ומזה שאמר ליה הקב"ה אל תירא, ואיתא במדרש פרשת לך (פמ"ג ס"ט), אמר ליה הקב"ה שר פסיעותיך אתה נוטל שאתה מאריך ימים. ועל שחשבת להרוג את הצדיק חייך וכו', ואין סופו של אותו האיש ליפול אלא בידם שנאמר ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו (דברים ג, ז), ע"כ. ומאחר שראה משה שעוג נפל בידו, שפט מזה דאזלינן בתר מחשבה ולא בתר מעשה, דהרי אם אזלינן בתר מחשבה אין לו לעוג זכות, אבל אי אזלינן בתר מעשה יש לו לעוג זכות, דהא המעשה היתה רצויה, ועתה שכבשו את עוג ולא עמד לו זכות אברהם, ש"מ דאזלינן בתר מחשבה.

תודתנו נתונה לאלו שהשתתפו בהוצאות הגליון

הגליון הזה נתנדב ע"י הנה"ח

מוה"ר מענדל פערל הי"ד

לרגל השמחה השרויה במעונו בנשואי בתו שתחי'

עב"ג החתן נפתלי צבי אייזנבערג ני"ו

ממצויני ישיבת קדושת ציון

למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת,

יה"ר שהיווג יעלה יפ"ה ויזכו לבנות בית נאמן

בישראל

כל מי שרוצה להשתתף בהוצאות

הגליון לרגל השמחה שבמעונו או

לעילוי נשמת יפנה

למכון אלף המגן 347-930-8759

ולחשאייר הודעה תזכה למצות

הגליון הזה נתנדב ע"י הנה"ח

מוה"ר יהושע ליפשיץ הי"ד

לרגל השמחה השרויה במעונו בנשואי בתו שתחי'

עב"ג החתן יוסף יהושע הלוי לנדא ני"ו

ממצויני ישיבתנו הק'

למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת,

יה"ר שהיווג יעלה יפ"ה ויזכו לבנות בית נאמן

בישראל

ישלם ד' פלעם ותהי משכורתם שלימה מעם ד'